

مرکز تحقیقات و بررسی های اقتصادی

اقتصاد به زبان ساده

(شماره ۵)

جذب سرمایه گذاری خارجی

تهیه شده در:

معاونت اقتصادی

مرکز تحقیقات و بررسی های اقتصادی

۲۹ فروردین ماه ۱۳۹۵

پیشگفتار

به منظور آشنایی هرچه بیشتر علاقمندان با مفاهیم اقتصادی و به کارگیری صحیح این موارد در تحلیل‌های اقتصادی محیط کسب‌وکار، ایده تهیه و ارائه بروشورهایی با عنوان "اقتصاد به زبان ساده" در معاونت اقتصادی اتاق ایران طرح گردید و توسط مرکز تحقیقات و بررسی‌های اقتصادی به اجرا درآمد. نسخه پیش‌رو، پنجمین خروجی این ایده می‌باشد و به منظور بهبود نسخه‌های بعدی، در انتها یک فرم ارزیابی تهیه و تنظیم گردیده است که خواهشمندیم فرم مذکور را تکمیل و از طریق دبیر کمیسیون خود یا آدرس ایمیل research-center@iccim.ir مرکز تحقیقات را از نظرات ارزشمند خود آگاه سازید.

اهمیت سرمایه‌گذاری خارجی

رشد اقتصادی از جمله مهم‌ترین متغیرهای اقتصادی است که همواره مورد توجه اقتصاددانان و سیاستگذاران اقتصادی کشورها قرار دارد. لازمه رشد و توسعه اقتصادی و ورود به فعالیت‌های اقتصادی، در اختیار داشتن سرمایه است. درحقیقت تشکیل سرمایه به دلیل اهمیت نهاده سرمایه به عنوان یکی از عوامل تولید، از جایگاه ویژه‌ای در رشد و توسعه جوامع برخوردار است. سرمایه‌گذاری یکی از بخش‌های اساسی و غیرقابل تفکیک اقتصاد کشور است که به دو صورت داخلی و خارجی انجام می‌شود. در واقع کشورها علاوه بر سرمایه‌های داخلی می‌توانند از سرمایه‌های خارجی نیز بهره‌مند گردند.

در تئوری اینگونه استدلال می‌شود که نرخ پایین پس‌انداز یکی از موانع اصلی انجام سرمایه‌گذاری در کشورها به ویژه کشورهای درحال توسعه است. در چنین شرایطی ورود منابع مالی خارجی به عنوان مکمل مناسبی برای پس‌انداز داخلی توصیه می‌گردد. سرمایه‌گذاری خارجی یکی از راهکارهای پیشنهادی برای ورود منابع به کشورها به ویژه کشورهای کم‌رشد است. طی چند دهه اخیر جذب سرمایه‌گذاری خارجی یکی از برنامه‌های کشورها بوده است که به دو صورت مستقیم و غیرمستقیم صورت می‌گیرد.

سرمایه‌گذاری پرتفوی (غیر مستقیم) خارجی^۱

سرمایه‌گذاری پرتفوی خارجی شامل سرمایه‌گذاری‌هایی است که به وسیله اشخاص حقیقی و حقوقی خارجی به صورت خرید اوراق بهادار یک موسسه و شرکت مالی صورت می‌گیرد و در این نوع سرمایه‌گذاری، سرمایه‌گذار کنترلی بر سرمایه خود نداشته و آن را در اختیار شرکت میزبان قرار می‌دهد.

ماهیت سرمایه‌گذاری پرتفوی خارجی به صورت ناپایدار است، زیرا این گرایش وجود دارد که ورود و خروج این نوع سرمایه‌گذاری از کشور در زمان نادرستی صورت می‌گیرد. وقتی چشم‌اندازهای اقتصادی در یک کشور در حال توسعه قابل قبول ارزیابی شوند، ممکن است سرمایه مالی خارجی بیش از حد وارد آن کشور شود. در نتیجه این امر، موقتاً بهای دارایی‌ها (مانند بهای سهام و مستغلات) بیش از ارزش واقعی‌شان افزایش می‌یابد و منجر به شکل‌گیری حباب دارایی‌ها می‌شود. در صورت بد شدن شرایط که اغلب نیز ناشی از ترکیدن همان حباب دارایی‌ها است، سرمایه‌های خارجی گرایش دارند که همگی به صورت همزمان از کشور خارج شوند. در این شرایط ورود و خروج آزادانه سرمایه به کشور میزبان سرمایه آسیب وارد می‌کند. به عبارتی در این نوع سرمایه‌گذاری خارجی، هر زمان که یک شوک به اقتصاد کشور میزبان وارد گردد، سرمایه‌گذاران خارجی احساس خطر می‌نمایند و بلافاصله سرمایه خود را از کشور میزبان خارج می‌کنند، لذا به منظور جلوگیری از بی‌ثباتی در کشورهای میزبان، استفاده از این نوع از سرمایه‌های خارجی بایستی با ملاحظات احتیاطی صورت گیرد.

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی^۲

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی شامل آن دسته از سرمایه‌گذاری‌هایی است که در آن کشور سرمایه‌گذار به صورت مستقیم در دارایی‌ها و منابع کشور میزبان سرمایه‌گذاری می‌نماید. در حقیقت در این نوع سرمایه‌گذاری، سرمایه‌گذار خارجی به صورت فیزیکی در کشور میزبان حضور داشته و با قبول مسئولیت‌های مالی به طور مستقیم کنترل و اداره واحد را در کشور میزبان برعهده خواهد گرفت.

^۱ Foreign Portfolio Investment

^۲ Foreign Direct Investment

وجه تمایز سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی از انواع دیگر، لزوم نفوذ قابل توجه سرمایه‌گذار خارجی در مدیریت بنگاه است. در واقع در این نوع سرمایه‌گذاری، سرمایه‌گذار با مشارکت داشتن در فرآیند تصمیم‌گیری بنگاه به دنبال منافی است که در واقع امکان کسب آنها در سرمایه‌گذاری پرتفوی خارجی وجود ندارد.

مفاهیم مرتبط در ادبیات سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی یکی از مسائلی است که بعد از رفع تحریم‌ها در کشور به آن توجه ویژه شده است. از این رو در این قسمت به برخی از مفاهیم موجود در ادبیات سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی اشاره می‌گردد.

۱- پیوند^۱

زمانی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی می‌تواند برای اقتصاد یک کشور مفید واقع شود و منجر به رشد اقتصادی گردد که میان شرکت‌های سرمایه‌گذار خارجی و بنگاه‌های داخلی، پیوند شکل بگیرد. درحقیقت به وجه سازمانی تعاملات میان شرکت‌های سرمایه‌گذار خارجی و بنگاه‌های داخلی، پیوند گفته می‌شود. پیوندها در افزایش رشد و توسعه اقتصادی کشورهای میزبان سرمایه‌دارای نقش بسیار مهمی هستند و به دو شکل پیشین و پسین صورت می‌گیرند. اگر ارتباط میان سرمایه‌گذاران خارجی با فروشندگان، توزیع‌کنندگان و نمایندگی‌های کالاها شکل بگیرد، این پیوند از نوع پیشین^۲ است. ولی پیوند پسین^۳ که برای کشورهای در حال توسعه بسیار حائز اهمیت است و می‌تواند به رشد و توسعه آنها منتج گردد، زمانی شکل می‌گیرد که سرمایه‌گذاران خارجی با تولیدکنندگان داخلی ارتباط برقرار نمایند و از طریق تولیدکنندگان داخلی، کالاهای واسطه‌ای مورد نیاز برای تولید محصولات خود را تامین نمایند. هرچه پیوندهای پسین قوی‌تری در کشور پذیرنده سرمایه وجود داشته باشد، در این صورت امکان رشد اقتصادی در اثر ورود سرمایه خارجی افزایش می‌یابد.

¹ Linkage

² Forward Linkage

³ Backward Linkage

۲- سرریز^۱

سرریز به اثرات ناشی از تعاملات میان شرکت‌های سرمایه‌گذار خارجی و بنگاه‌های داخلی اشاره دارد. در واقع ورود سرمایه‌گذار خارجی علاوه بر تامین مالی، اثرات دیگری مانند انتقالات تکنولوژیکی، مهارت‌های مدیریتی، دانش فنی و مواردی از این قبیل را نیز به دنبال دارد که به این اثرات، سرریز گفته می‌شود. از آنجا که شرکت‌های سرمایه‌گذار خارجی از لحاظ تکنولوژی، سرمایه، مهارت‌های مدیریتی و سازمانی و دسترسی به بازارهای بین‌المللی نسبت به کشورهای پذیرنده سرمایه دارای مزیت‌هایی هستند، لذا پتانسیل‌هایی برای ایجاد سرریز در کشور میزبان سرمایه، فراهم می‌شود. با توجه به اینکه شرکت‌های سرمایه‌گذار خارجی تمایل به حفظ مزیت‌های رقابتی خود در مقابل بنگاه‌های داخلی دارند، بنابراین شرکت‌های مذکور معمولاً از انتشار سرریزهای حاصل از سرمایه‌گذاری خود در سایر کشورها ممانعت به عمل می‌آورند. اگر به هر دلیلی شرکت‌های سرمایه‌گذار خارجی قادر نباشند و یا تمایلی برای جلوگیری از انتشار سرریز نداشته باشند، در این صورت سرریز در کشور پذیرنده سرمایه اتفاق می‌افتد. در اینجا نقش دولت‌ها در کشور میزبان سرمایه برای بهره‌مندی حداکثری از سرریزها با فراهم ساختن شرایط و بستری مناسب اهمیت می‌یابد.

۳- ظرفیت جذب^۲

انتشار سرریز منوط به فراهم بودن یک سری شرایط و بستری اولیه در کشور میزبان است که به آن ظرفیت جذب گفته می‌شود. به عبارتی می‌توان گفت که میزان بهره‌برداری از سرریزها، به ظرفیت جذب کشور پذیرنده سرمایه بستگی دارد. در صورت عدم وجود ظرفیت جذب مناسب، یا سرریزها ایجاد نمی‌شوند یا جذب نمی‌گردند. توانمندی دولت‌ها و بنگاه‌ها، شرایط اقتصادی، محیط کسب‌وکار، کیفیت نیروی انسانی و سطح تکنولوژی کشور میزبان از جمله مهم‌ترین عوامل تاثیرگذار در ایجاد و جذب سرریزها هستند. هرچه ظرفیت جذب در کشوری بیشتر باشد، بهره‌برداری از سرریزهای تکنولوژیکی، مهارت‌های مدیریتی، دانش فنی و مواردی از این قبیل افزایش خواهد یافت. از همین رو برای اینکه امکان حداکثر بهره‌برداری

¹ Spillover

² Absorptive Capacity

از ورود سرمایه خارجی در کشورها به ویژه کشورهای در حال توسعه وجود داشته باشد، باید ظرفیت جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی افزایش یابد. عوامل متعددی بر ظرفیت جذب موثر است که در ادامه به اهم آن‌ها اشاره خواهد شد:

محیط کسب‌وکار

مساعده بودن محیط کسب‌وکار برای جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و رخ دادن سرریزهای حاصل از آن دارای اهمیت فراوان است و فاکتورهایی مانند فساد و بروکراسی، حقوق مالکیت معنوی، حکمرانی خوب، کیفیت زیرساخت‌های کشور، امنیت اقتصادی و غیره، از عوامل موثر بر محیط کسب‌وکار یک کشور هستند.

۱- فساد^۱ و دیوانسالاری^۲

فساد و دیوانسالاری بالا، به عنوان موانع مهم بر سر راه سرمایه‌گذاری خارجی در یک کشور تلقی می‌شوند. گستردگی فساد و دیوانسالاری سبب نامساعد شدن محیط کسب‌وکار می‌گردند که در نتیجه منجر به کاهش انگیزه سرمایه‌گذاران خارجی برای ورود به کشور میزبان و همچنین حرکت آن‌ها به بخش‌های غیرمولد اقتصاد خواهند شد.

۲- حقوق مالکیت^۳

حقوق مالکیت به ویژه حقوق مالکیت معنوی و سطح حمایت یک کشور از حقوق ثبت، علائم تجاری، کپی رایت و حقوق معنوی، تاثیر مهمی بر ورود سرمایه‌گذاران خارجی در یک کشور دارد. در واقع ضعیف بودن حقوق مالکیت در یک کشور، منجر به ناامنی محیط کسب‌وکار می‌شود و در این شرایط، سرمایه‌گذاران خارجی از ترس کپی شدن نوآوری‌ها و تکنولوژی‌های مورد استفاده و انتشار اطلاعات مربوط به آن، از انتقال تکنولوژی‌های جدید به کشورهایی با حقوق مالکیت ضعیف جلوگیری می‌کنند.

¹ Corruption

² Bureaucracy

³ Property Rights

۳- حکمرانی خوب^۱

حکمرانی خوب یکی دیگر از عوامل موثر بر محیط کسب‌وکار است که به عنوان یک پیش شرط اساسی برای عملکرد خوب بازارها و ایجاد شرایط جذاب سرمایه‌گذاری مطرح می‌گردد. مناسب بودن وضعیت شاخص حکمرانی نه تنها بیانگر پایین بودن سطح مخاطرات سیاسی در کشور است، بلکه نشان دهنده یک دولت سالم و با درجه پایینی از فساد می‌باشد که فعالیت‌های آن در راستای تحقق اهداف توسعه‌ای است.

۴- کیفیت زیرساخت‌ها^۲

کیفیت زیرساخت‌های کشور میزبان می‌تواند بهره‌وری سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را در کشور پذیرنده سرمایه افزایش دهد. یک سرمایه‌گذار خارجی ترجیح می‌دهد که کشور میزبان دارای زیرساخت‌های قوی شامل حمل‌ونقل و ارتباطات باشد. افزایش و بهبود زیرساخت‌ها در سیستم حمل‌ونقل، با کاهش هزینه‌ها و ایجاد امنیت منجر به بهبود محیط کسب‌وکار و جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی می‌گردد.

۵- امنیت اقتصادی و پایداری سیاسی^۳

امنیت اقتصادی و پایداری محیط سیاسی از دیگر عوامل اثرگذار بر محیط کسب‌وکار است که سبب می‌شود بنگاه‌های تولیدی بدون نگرانی از خطرهای محیطی به برنامه‌ریزی بلندمدت بپردازند. در حقیقت سرمایه‌گذاران به دلیل ریسک‌گریز بودن، تمایل به سرمایه‌گذاری در کشورهایی دارند که پایداری سیاسی و اقتصادی بیشتری در آن کشورها وجود داشته باشد. از همین‌رو، برقراری امنیت اقتصادی و سیاسی، یکی دیگر از شروط لازم برای وجود محیط کسب‌وکار مناسب و جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی است.

¹ Good Governance

² Quality of Infrastructure

³ Economic Security and Political Sustainability

کیفیت نیروی کار

کیفیت نیروی کار یکی دیگر از عوامل تعیین کننده قدرت جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در یک کشور است. با توجه به اینکه ماهیت فعالیت سرمایه‌گذاران خارجی، مبتنی بر تکنولوژی پیشرفته و سرمایه‌بر است، لذا این شرکت‌ها به دنبال نیروی کار ماهر ارزان هستند. در واقع وجود نیروی انسانی ماهر به عنوان یک مزیت برای کشور میزبان به حساب می‌آید و سبب افزایش جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی می‌شود.

شکاف تکنولوژی^۱

جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و سرریزهای حاصل از آن، با میزان شکاف تکنولوژی میان بنگاه‌های داخلی و خارجی نیز در ارتباط است. اگر شکاف تکنولوژی در صنعتی در داخل یک کشور با شرکت‌های سرمایه‌گذار خارجی در آن صنعت بسیار کم باشد و یا شکافی بین تکنولوژی این دو وجود نداشته باشد، در این صورت هیچ نوع اثر سرریزی در اثر انتقال تکنولوژی و دانش جدید به آن صنعت وجود نخواهد داشت. همچنین اگر شکاف تکنولوژی بین شرکت‌های داخل و خارج بیش از حد معمول باشد و بنگاه‌های داخلی نیز از توانایی کافی برای برخورداری از تکنولوژی‌های به روز برخوردار نباشند، در این صورت ممکن است دو اتفاق رخ دهد. نخست اینکه انتقال تکنولوژی به روز رخ ندهد و دوم اینکه انتقال تکنولوژی صورت می‌گیرد اما با توجه به اینکه بنگاه‌های داخلی فاقد توانایی هستند، لذا امکان جذب سرریزهای حاصل از این انتقال وجود نخواهد داشت. لذا بهره‌مندی از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی دارای تکنولوژی متناسب با ظرفیت کشور میزبان، می‌تواند علاوه بر امکان برخورداری از سرمایه خارجی، امکان بهره‌بردن از سرریزهای دانش بین‌المللی را نیز فراهم کند.

معمولاً در کشورهای در حال توسعه و از جمله ایران، بسیاری از فاکتورهای موثر بر ظرفیت جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی وجود ندارد. لذا در این کشورها به دلیل پایین بودن ظرفیت جذب، توانمندی بنگاه‌های داخلی برای بهره‌مندی از سرریزهای حاصل از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی کاهش یافته و در نتیجه این امر، فرآیندهای توسعه‌ای مورد نظر در این کشورها محقق نمی‌گردد.

¹ Technological Gap

ظرفیت ایران در جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

یکی از مهم‌ترین فاکتورهای موثر بر وضعیت جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشور ایران، محیط کسب‌وکار است. بررسی عوامل موثر بر محیط کسب‌وکار ایران حاکی از شواهدی از قبیل وجود فساد در کشور، ضعف در امنیت اقتصادی، ضعیف بودن مالکیت معنوی، نامناسب بودن کیفیت زیرساخت‌های کشور، وجود مخاطرات سیاسی و پایین بودن شاخص حکمرانی می‌باشد.

شاخص‌های بین‌المللی متعددی نیز وجود دارند که جایگاه ایران در این شاخص‌ها، تاییدی بر وضعیت نامناسب محیط کسب‌وکار کشور برای ورود سرمایه‌گذاران خارجی است. براساس گزارش انجام کسب‌وکار بانک جهانی در سال ۲۰۱۶، ایران از ۱۰۰ نمره (بهترین وضعیت) تنها ۵۷.۴ نمره کسب نموده و دارای رتبه ۱۱۸ در میان ۱۸۹ کشور است. بررسی شاخص حکمرانی بانک جهانی نیز گویای وضعیت نامساعد کشور در این شاخص است که متعاقباً اثرات خود را بر محیط اقتصادی و فعالیت سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی می‌گذارد. همچنین در شاخص ادراک فساد سال ۲۰۱۵، نمره ایران تنها ۲۷ از ۱۰۰ (بهترین وضعیت) می‌باشد و در جایگاه ۱۳۰ در میان ۱۶۸ کشور قرار دارد که نشان دهنده گستردگی فساد در کشور است. وضعیت کشور در شاخص حقوق مالکیت بین‌المللی سال ۲۰۱۵ نیز مساعد ارزیابی نشده و دارای نمره ۴ از ۱۰ (بهترین وضعیت) و رتبه ۱۰۸ در میان ۱۲۹ کشور است. شایان ذکر است که زیر شاخص حقوق مالکیت معنوی اوضاع نامساعدتری دارد. کشور ایران در این زیرشاخص، نمره ۳.۸ از ۱۰ و رتبه ۱۰۶ در میان ۱۲۹ کشور را کسب نموده است. علاوه بر موارد فوق به استناد گزارش رقابت‌پذیری، کیفیت زیرساخت‌های کشور دارای نمره ۳.۹ از ۷ (بهترین وضعیت) است و جایگاه ۷۶ از بین ۱۴۰ کشور را از آن خود کرده که بیانگر کیفیت پایین زیرساخت‌های کشور است.

در خصوص کیفیت نیروی انسانی باید اشاره داشت که ارتقای سرمایه انسانی متخصص و با تجربه در کشور، می‌تواند نقش بسزایی در جذب سرمایه‌گذاری خارجی داشته باشد. طی سال‌های اخیر نیز شاهد توسعه آموزش عالی و افزایش نیروهای تحصیلکرده نسبت به دهه‌های قبل بوده‌ایم که به منزله فرصتی برای کشور به شمار می‌رود. اما رکود اقتصادی، دانایی محور نبودن اقتصاد و عدم توجه کافی به نیاز بازار باعث گردیده که در بسیاری از موارد سرمایه‌های انسانی و تحصیل‌کردگان دانشگاهی جذب بازار کار نشوند و متعاقباً نتوانند

تجربه‌های لازم و دانش ضمنی حین کار را فرا گیرند. از این‌رو در چنین شرایطی اولویت بنگاه‌های خارجی نیز برای بهره‌گیری از سرمایه انسانی به بکارگیری نیروهای ماهر و متخصص کشور است که بتوانند از تجربه انباشت شده آن‌ها حداکثر بهره‌برداری را نمایند. در چنین حالتی این احتمال وجود دارد که نیروهای ماهر از بنگاه‌های داخلی به سمت شرکت‌های خارجی سرمایه‌گذار منتقل شوند که در صورت چنین اتفاقی شرایط برای بنگاه‌های داخلی پیچیده خواهد شد.

در خصوص توانمندی بنگاه‌ها و سطح تکنولوژیکی صنعت، متأسفانه اوضاع مناسبی در کشور حاکم نیست به طوری که رکن آمادگی تکنولوژیکی برای ایران بر اساس گزارش رقابت‌پذیری، نمره ۳.۲ از ۷ را داشته و در میان ۱۴۰ کشور نیز دارای رتبه ۹۹ است. در جدول (۱) نمره و رتبه برخی از زیرشاخص‌های رکن آمادگی تکنولوژیکی برای کشور ایران نشان داده شده است.

جدول (۱): جایگاه ایران در زیرشاخص‌های منتخب رکن آمادگی تکنولوژیکی در سال ۲۰۱۵

رتبه (از میان ۱۴۰ کشور)	نمره (دامنه نمره ۱-۷)	رکن آمادگی تکنولوژیکی
۱۱۱	۴	دسترسی به آخرین تکنولوژی‌ها
۱۳۲	۳.۷	ظرفیت جذب تکنولوژی‌ها در سطح بنگاهی
۱۰۲	۴	انتقال تکنولوژی از طریق سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

Source: The Global Competitiveness Report 2015-2016

شکاف تکنولوژی موجود در کشور، امکان تطبیق بنگاه‌های داخلی با بنگاه‌های چندملیتی را کاهش می‌دهد. از این‌رو در صورت بروز سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، امکان انتقال سرریز دانش آنگونه که مورد انتظار است، فراهم نمی‌گردد و در برخی مواقع ورود شرکت‌هایی با تکنولوژی‌های پیچیده به کشور، سبب از میدان به در شدن بنگاه‌های داخلی می‌گردد. بنابراین شکاف تکنولوژی موجود در کشور نیز در کنار سایر عوامل منجر به کاهش ظرفیت جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی گردیده است.

با توجه به شرایط و بستریهای نهادی نامساعد در کشور، سرمایه‌گذاران بومی نیز تمایلی به سرمایه‌گذاری در بخش‌های مولد با ریسک‌های بالا و بازدهی پایین ندارند. از این‌رو نمی‌توان از سرمایه‌گذاران خارجی، انتظار سرمایه‌گذاری در بخش‌های تولیدی که منجر به رشدهای بالای

اقتصادی می‌شود را داشت. چنانچه سرمایه‌گذاران خارجی به این بخش‌ها ورود پیدا کنند، با توجه به قدرت بالای چانه‌زنی خود، شرایطی را به کشور تحمیل خواهند کرد. در فضایی که اوضاع اقتصادی برای جذب سرمایه‌های خارجی مناسب نیست، ورود این سرمایه‌ها به کشور بیشتر در جهت بهره‌برداری از منابع طبیعی و بازار ایران سوق پیدا می‌کند و نه در بخش‌هایی که برای خیز اقتصادی مورد نیاز کشور است. شایان ذکر است که ورود به بخش‌های مذکور، کمتر منتج به شکل‌گیری پیوندهای قوی و ایجاد سرریزهای قابل توجه در کشور می‌گردد.

در پایان باید گفت سیاستگذاران اقتصادی کشور برای بهره‌مندی از سرریزها و پیوندهای حاصل از سرمایه‌های خارجی الزامیست توجه ویژه‌ای به افزایش ظرفیت جذب داشته باشند. همچنین یکی از شروط لازم برای بهره‌برداری مناسب از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، تدوین استراتژی توسعه صنعتی است. تا زمانی که اولویت‌هایی برای سرمایه‌گذاری تعیین نگردد، سرمایه‌گذاران خارجی به بخش‌های مولد اقتصاد وارد نمی‌شوند و تنها در بخش‌هایی که دارای ریسک کمتر و سود بیشتر است، سرمایه‌گذاری می‌نمایند.

در مجموع در صورتی که دولت از قدرت چانه‌زنی قابل قبولی در برابر شرکت‌های خارجی برخوردار باشد، استراتژی توسعه صنعتی تدوین گردد و ظرفیت جذب بالایی برای بهره‌مندی از سرریزها ایجاد گردد، استقبال از ورود سرمایه‌های خارجی می‌تواند مضمون توسعه‌ای داشته باشد و در غیر اینصورت نمی‌توان از ورود سرمایه‌های خارجی به کشور انتظار معجزه و تحرک اقتصادی داشت.

فرم ارزیابی بروشور

۱- مفاهیم ارائه شده در بروشور اقتصاد به زبان ساده را تا چه میزان مفید ارزیابی می‌کنید؟

عالی خوب متوسط ضعیف

۲- آیا با تهیه نسخه‌های بعدی بروشور موافقید؟

بلی خیر

۳- پیشنهادات شما برای بهبود نسخه‌های بعدی بروشور چیست؟

.....

.....

.....

۴- از نظر شما در نسخه‌های بعدی بروشور، بایستی به معرفی چه متغیرها یا مفاهیم اقتصادی پرداخته شود؟

.....

.....

.....

۵- برگزاری چه دوره‌های آموزشی را برای به‌روزرسانی دانش هیئت نمایندگان محترم پیشنهاد می‌نمایید؟

.....

.....

.....

لطفاً این فرم را پس از تکمیل جدا نموده و به دفتر مرکز تحقیقات و بررسی‌های اقتصادی اتاق ایران تحویل فرمایید.

